

neprijeten okus. Prav odločno je zavrgel toliko hvalisani kaolin in španjsko zemljo, katero so nekateri za mehaniško čiščenje vina priporočali. O kaolinu omenja še, da slabo čisti in da nateguje v-se amonjak iz zraka, kar daje vinu silno neprijeten okus. Zagovarja pa ribji klej in gelatino, katerih ne bo tako lahko katera novost pri čiščenju vina spodrinila. Žveplo svetuje le za obranitev prazne vinske posode. Odločno zametuje sleparska sredstva za barvanje vina; le „enocianin“ zagovarja, kajti ta je izdelan iz lušin črnih grozdnih jagod.

Prav zadovoljen sem bil z nazori prof. dr. Reitlecherja, bivšega mojega profesorja na akademiji, ker neusmiljeno je bičal sleparstvo, katero celó nekateri listi gojé in podpirajo, če tudi ne naravnost pa s tem, da sprejemajo take inserate, kateri zapeljujejo vinorejce k nepotrebnim poskušnjam. Kemija je res prelepa in tudi silno koristna učenost, a zlorabljena ne sme biti. Škoda le, da se ni obširniše o tem praktičnem vprašanju razpravljati moglo. Zborniki bili so uže utrujeni. Ker je bilo na dnevnem redu še več važnih vprašanj, je zbor vse ostale točke odložil na prihodnji shod vinorejcev, ki bo leta 1881. v Bolcani (Bozen) na Tirolskem.

Gozdna policija.

Spisal Fr. P—r.

Slavno ministerstvo kmetijstva je ustanovilo c. kr. gozdne nadzornike za vsako deželo v našem delu cesarstva. Odgovorni so oni c. k. deželni vladi, imenuje jih pa minister kmetijstva.

Nadzornikom so še pridani tako imenovani okrajni gozdarji. Imenuje jih c. kr. deželna vlada, v službi odgovorni so pa c. kr. gozdnemu nadzorniku in c. k. okrajnim glavarstvom.

Taki gozdarji so na Kranjskem pri okrajnih glavarstvih v Radovljici, Kranji, Logatcu in Postojni. Pri drugih okrajnih glavarstvih se bodo še nastavili. — Na Goriškem, v Istri, Dalmaciji, Koroškem, Štajarskem itd., so enaki gozdarji uže postavljeni.

Kaj delajo gozdni nadzorniki? Gozdnih nadzornikov naloga je skozi celo leto, razen par mesecev pozimi, po deželah potovati in o stanju gozdov c. kr. deželni vladi poročati.

Čemu so pa okrajni gozdarji? Okrajnih gozdarjev dolžnost je, celo leto, razen nekaterih hudih zimskih dnevov, po svojih okrajih popotovati in o gozdnem stanju gozdnemu nadzorniku poročati.

Gozdni nadzornik pregleda taka poročila in jih z dostavkom svojega mnenja c. kr. okrajnemu glavarstvu v daljšo razpravo odstopi. — Nadzornike in gozdarje plačuje država.

O čem pa poročajo nadzorniki in gozdarji?

Če najdejo gozde na visočinah strmih gorá, derečih vodá ali nad vasmí, ako je svet proti vasi zeló nagnjen, poročajo, da se morajo taki gozdi posebno varovati in z njimi modro gospodariti, to je, ne smejo se na golo sekati, listje ne grabiti in koze ne pasti. — Ako se na enakih krajih na golo seka, listje grabi in kozé pasejo, se zemlja rušiti začne, dež jo spira in prst vetrovi odnašajo. Nasledek vsega tega je golo kamenje, pusti kras.

Zato gozdna postava, ki je uže od leta 1852. veljavna, pa se za njo pri nas ni nobeden veliko brigal, veleva, da se prestopki v omenjenih gozdi kaznujejo od 20—200 goldinarjev, ali pa pa dolgim zaporom.

Dalje poročajo o golosekih splob, kateri so bili

uže pred leti narejeni, pa dozdej še nenasajeni. Taki goloseki se morajo z drevjem nasaditi; ako bi se pa to ne zgodilo, nasadí jih gospóska na stroške dotičnih gospodarjev.

Dokler drevje živinskim gobcem ne odraste, se na takih prostorih ne sme živina pasti. Posebno ostra kazen je za kozé odločena, če jih gozdar zasači in gospodarja gosposki ovadi. Marsikateri bo rekel: saj koza ni škodljiva, — čemu bi se ne smela pasti? Koza daje mleka siromašnim ljudem itd. — Al, kakor ves svet vé, tako tudi mene skušnja učí, da so kozé gozdom najbolj škodljive. Odrezal sem na takem kraju, kjer so se vedno kozé pasle, smreko, katere vršiček je bil vsako leto od koze odgriznjen; porobek je bil 4 centimetre, to je, blizo 2 palca debel, in letnice so kazale, da je uže 50 let stara. Ako bi ne bila koza te smreke vničevala, bila bi danes kakih 50 centimetrov, to je, 19 palcev debela in gotovo 7 gold. vredna. A ta smreka ni bila sama, ampak še 100 drugih bilo je na enaki način po kozah pokončanih. Na prostoru, ki merí kakih 15 oralov, so toraj kozé v teku časa naredile 7000 gold. škode, in tu se zdaj kamenje in objedene smreke nahajajo!

Siromašni ljudje, kateri imajo kozé, ki jih potem brez pravice po tujih gozdih pasejo, so navadno delavci. Bolje bi toraj bilo, da bi kozé opustili in raji kmetu pri delu pomagali, ki bi jih zato rad s kravjim mlekom odškodoval.

Zopet družega slišim, ki pravi: če ne bom smel listja po gozdu grabiti, ne bom imel gnoja, in kaj je kmet brez gnoja?

Gotovo je, da si kmetovalca brez gnoja ne moremo misliti. Al saj postava zaradi listja ni ostra. Ona le prepoveduje, da listja v posameznih delih gozdov vsako leto na enem in istem kraju ne smeš grabiti, in to zato, da se mlada drevesca ne porujejo.

Da pridemo zopet na goloseke, naj omenim, da, če nov golosek v svojem gozdu narediš, obsojen boš po postavi tudi v denarno kazen ali pa zapor.

Ako hoče lastnik gozda posekan prostor nasaditi, dobí brezplačno sadik pri c. k. okrajnih glavarstvih, katera jih v ta namen iz državnih sadišč dobivajo.

(Konec prihodnjič.)

Gospodarske skušnje.

Krave, ki se ne dado molzti,

se prisilijo, da med molzo mirno stojijo, s tem, da se jim čez križ položi v mrzlo vodo pomočen prt.

Drevesne rane dobro in stanovitno zaceliti,

priporoča se kuhovina smoljaka in navadnega firneža; unega se vzamete dve tretjini, tega pa ena tretjina. Ta maž se s čopičem na rane drevesu namaže.

Gospodarske novice.

Banka „Slavija“ v Pragi in pa nova zavarovalnica za kmete.

Vodstvo te tudi po vsem Slovenskem dobro znane asekurance namerava vpeljati neko novo zavarovanje na korist kmetom, to je, takim očetom, ki izročijo gospodarstvo sinom in si izgovorijo užitek (osebujek) do smrti od sina. Nemeč tak izgovorjeni užitek imenuje „Ausgedinge“. Misel te nove zavarovalnice — pišejo „Pol. Fragm.“ — je čisto nova pa obeta jako vspešna biti, če se dobro izvrši. Tako imenovano „do-smrtno zavarovanje“, uže zeló navadno pri družih sta-

Vsakako se zanašamo, da bode sedanja zbornica poslancev zadeve zemljiškega davka s tisto resnobnostjo in ustrajnostjo v razpravo vzela, katero tako važna stvar zasluži, da se — brez oškodovanja državnih interesov — mnogim deželam odvzame presilno breme, katero pritiska na kmetovalce in ni v pravični razmeri s tem, kar jim zemlja donša. To pričakujemo od novega leta.

Gozdna policija.

Spisal Fr. P—r.

(Konec.)

Treba je omeniti še gozdu škodljivih žužkov, med katerimi najbolj nevaren je tako imenovani lubadar ali zakožni črv, ki ga po nekaterih krajih tudi muha imenujejo. Znano je, da je ta lubadar pred 7 leti naredil na Češkem na milijone goldinarjev škode. Skrbeti je toraj treba, da se ta žužek ne zaredi, zato se morajo gozdi smrekovih in mecesnovih odpadkov čistiti, bolno drevje posekati in iz gozdov spravljati. Če gozdarji tako drevje v gozdih najdejo, zapade dotičnik ostri kazni.

Še več družega bi pač lahko naštel, o čemur tudi poročajo okrajni gozdarji, pa se bojim, da bi moj spis preveč ne narastel, toraj konečno stavim še eno vprašanje: ali so okrajni gozdarji res potrebni?

Da odgovorim na to vprašanje, naj navedem ob kratkem nekatere točke o imenitnosti gozdov za človeštvo in posameznega človeka.

Gozdi so pravi varuhi, ki branijo hudim vetrovom, da ne razsajajo po naših deželah. Gozdi oblake in megle na se vlečejo, da potem dež namoči suho polje. Gozdi so, ki vplivajo na zemljo, da se vlaga v njej ohrani in studenci ne posušé, kateri so v hudi vročini največa dobrota za ljudi in živino.

Poglejmo na Kras, kjer so se pred leti koščati gozdi razprostirali, kakošen je pa zdaj!

Pust kamnit svet s kakim brinjevim grmom te spremlja od Postojne do Trsta, daleč po Istri in Dalmaciji. Nekdaj bogate dežele so dandanes najbolj siromašne. Zemljo je dež spral, studenci so se posušili, prst in ž njo rodovitnost zemlje pa burja odnesla. Kjer so se nekedaj dobro rejene krave, voli in konji pasli, pase se dandanes le še požrešna koza, da sproti uniči, kar bi imelo zrasti. Živa priča kazni Božje celim deželam!

Gozd je pa tudi posameznega človeka najboljši prijatelj. Kakor hitro zagledaš luč sveta, že te tvoja skrbna mati položi v zibelko iz lesa. In gorkote, katere zeló potrebuješ, daje ti zopet gozd. Orodje, s katerim si prideluješ jed, in žlico, s katero zajemlješ hrano, vse to dobiš iz gozda. In ko zatisneš trudno oči, položé te na lesene pare in v leseni trugi v grob k večnemu počitku. Evo! prijatelji in vsi te zapustijo, le gozd je tvoj edini spremljevalec. In potem ti še blaga roka vsadi žalovalno brezo na tvojo gomilo in brani tvoje ostanke vremenskih nezgod!

To so pač tehtni vzroki, kateri so napotili našo vlado, da je, ko je uže tudi pomanjkanja lesa in drv nastalo, jela nekoliko bolje skrbeti za gozde in v ta namen gozdno policijo ustanovila.

V Radoljici 12. decembra 1879.

Gospodarske skušnje.

Novo sredstvo proti požrešnim gosenicam,

katere obirajo in mnogokrat popolno vničujejo zelje in repo, hoče kot neovrgljivo priporočati nek kmetovalec

na Nemškem, kakor pravi, iz lastne skušnje. Gosenice so zeló njegovo zelje nadlegovale, pa na nekem zelniku je vse zelje zdravo ostalo. Ko je pregledaval, kaj bi pač moglo obraniti na tem svetu požrešne gosenice, zapazil je, da je rasel med zemljem koper ali smrdilj (Dill, anethum graveolens). Poskušnja je vsakako lahka, zato naj jo ob svojem času naši zeljerejci poskusijo.

Les in vrvi se trpežniže naredé,

če se namočijo v raztoplino obstoječi iz 1 kilo modrega vitrijola, ki se raztopi v 25 litrib vode. Les ostaja v tej raztoplino 24 ur, prav močne kole treba 48 tudi 72 ur pustiti, da se raztoplina dobro v notranji del vleze. Vrvi (štriki) ostajajo le 12 ur v tej raztoplino. Potem se namočene tvarine stavijo na zrak, da se posušé in potem se še enkrat v raztoplino, obstoječo iz vode in apna stavijo.

Národno blagó.

III.

Oblica, zaoblica.

Spisuje Davorin Trstenjak.

Pri štirskih Slovencih, kateri stanujejo kraj hrvatske meje, dalje pri Hrvatih in Srbih, je navada na božični ali koledni praznik jesti oblico — zaoblico. (Vuk. rječ. sv. zaoblica.) Zakoljejo na badnjak, to je, sveti večer, enoletno prase ali jarca, in cela spečejo v oblici, to je, v veliki okrogli skledi ali pekvi. Nekateri si dajo od lončarjev napraviti prščeni vozunček, ki ima v sredi oblo skledo, v katero denejo prase ali jarca in tako vozunček porinejo v peč. Na dnu sklede ali pekve je izdelana zvezda ali solčno lice. Na božični praznik se k obedu prinese prase ali jarček v oblici ali vozunčku, postavi na mizo, v gobec vtakne se lorbek ali pa rožmarin.

To je še star ostanek paganskega poverja. O božiču so paganski Slovani praznovali rojstvo solčnega deteta, in njegov simbol je bil prašček ali jarček, zato še sedaj pri Čehih (Sumlork I, 299—300) lužičkih Srbih in Polacih (Pauli, Pol. 10) pravijo, da na sveti večer zlato prase iz temnih oblakov poluka, in pri Slovencih uganjka:

„Zlato prase se po nebu pase,
Ima kela dva debela“

znači solnce. Oblica je dobila ime po obliki obliki posode, ker oblo po Belostencu pomenja: orbiculatim, globatim, circulatim, rotunde, soluce pa si misliti ko, oblo skledo, pa ni samo bilo navadno pri Slovanih nego tudi družih arijanskih narodih. Tudi na kolah se vozi solčni bog, in tako tudi vozunček ima svoj mitologični pomen. Pozneje je poznamenovanje posode, v kateri se je prase ali jarček peklo, obveljalo za pečenko samo, zato pri Srbih pomenja zaoblica celó: bravče (ovicula vel aper) in pri Hrvatih oblica, prase od godine, enoletno prase, godovno prase.

Srbi to prase, ki se zakolje v čast novorojenemu solncu — božiču, imenujejo tudi: božuna ali božurica. Enake nazore nahajamo tudi pri severnih Slovanih (Potebnja, o mitič. značenj. 28).

Navada je tudi, o božiču na vrata narisati „solnčec“, to je, križec v solnci. Na Koroškem pa na vrata ženinove hiše pribijejo o poroki mēden takošen križec, da novoporočencem prinese blagoslov. Solčni bog je bil bog blagoslova, zato srbska prislovica: „Hoče